

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Čeplová

System duálního vzdělávání a jeho přínos pro trh práce

Olomouc 2021

Vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Systém duálního vzdělávání a jeho přínos pro trh práce vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 15. 9. 2020

Poděkování

Děkuji tímto vedoucí své bakalářské práce paní Ing. Aleně Opletalové, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly při psaní mé práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Čeplová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Duální vzdělávání a jeho přínos pro trh práce
Název v angličtině:	The dual education system and its benefits for the labor market
Anotace práce:	<p>Cílem mé práce je především analyzovat systém duálního vzdělávání a objasnit jaký má přínos pro trh práce. Teoretická stránka věci je však nejlépe pochopitelná na praktické ukázce, proto jsem se rozhodla do své práce zařadit případovou studii analyzující spolupráci mezi Střední školou technickou v Přerově a přerovským strojírensko-optickým závodem Meopta - optika, s.r.o. V neposlední řadě je součástí mé práce komparace duálního systému České republiky a výrazně rozvinutějšího zástupce Rakouska, kde je duální systém vzdělávání dlouhodobě využíván a má své pevné místo v legislativě země.</p>
Klíčová slova:	duální vzdělávání, trh práce, vzdělávací soustava, vzdělávání v Rakousku
Anotace v angličtině:	<p>The main goal of this paper is to analyze the system of the dual education and its benefits for the labor market. The theory is best to prove on the example so I have decided to include the case study of the cooperation between High school of technique in Přerov and Meopta-optika s r.o. Also I would like to compare the dual education and its usage in Austria, where it has its firm spot in the country's law.</p>

Klíčová slova v angličtině:	the dual education, labor market, the educational system, the educational system of Austria
Přílohy vázané v práci:	2
Rozsah práce:	
Jazyk práce:	český

Obsah

Teoretická část.....	7
Úvod	8
1 Definice vzdělávání, vzdělávací proces a struktura vzdělávací soustavy	10
1.1 Zásady uplatňované ve vzdělávacím procesu.....	12
1.2 Vzdělávací soustava České republiky a související zákony	13
2 Systém odborného vzdělávání se zaměřením na duální vzdělávání.....	16
2.1 Typologie duálního vzdělávání	18
2.2 Duální vzdělávání v České republice	19
2.3 Model úspěšně rozvinutého systému duálního vzdělávání v Rakousku.....	21
3 Trh práce v České republice se zaměřením na rovnováhu nabídky a poptávky.....	23
3.1 Nabídka a poptávka	24
3.2 Rovnováha na trhu práce	25
3.3 Trh práce v České republice	26
3.3.1 Postavení absolventů na trhu práce	27
Praktická část.....	29
4. 2 Výzkumné otázky	31
4. 3 Výzkumná metoda.....	31
4. 4 Realizace výzkumného šetření a stanovení výzkumného souboru.....	32
4.5 Interpretace výzkumného šetření.....	33
4.5.1 Jak funguje systém duálního vzdělávání v podmínkách SŠT Přerov?	33
4.5.3 Jaké další možnosti ke zlepšení má český systém duálního vzdělávání s ohledem na rakouskou alternativu?.....	39
4. 6 Shrnutí výzkumného šetření	41
Závěr.....	43
Seznam použitých zkratk.....	45

Seznam použité literatury a zdrojů	46
Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	49
Seznam příloh.....	50

Teoretická část

Úvod

Má práce slouží především jako deskripce pozitivních aspektů duálního vzdělávání, týkajících se jeho účastníků a jejich následné role na trhu práce. V konceptu duálního vzdělávání jde především o těsnou spolupráci škol a firem, které se podílí na tvorbě učebních osnov a obory si tzv. přizpůsobují sobě na míru, tak aby odborně vzdělávané studenty po absolvování studia přijaly do zaměstnaneckého poměru.

V rámci České republiky systém duálního vzdělávání bohužel není tak důsledně propracovaný jako v jiných zemích Evropské unie, například v Německu a Rakousku, ve kterých má velmi dlouhou tradici a stal se osvědčeným, ve vysoké míře uplatnitelným nástrojem. V České republice se tímto systémem a jeho aplikací od prosince roku 2012 zabýval projekt Pospolu, který byl v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT) společně se svazem zaměstnavatelů, projekt byl ukončen v říjnu 2015. Podrobnosti o tomto projektu budou v jedné z kapitol práce zmíněny blíže. Dále pak v Moravskoslezském kraji od roku 2017 ověřuje fungování duálního vzdělávání v praxi Svaz průmyslu spolu s pěti školami a pěti firmami, od letošního roku se tento projekt rozšiřuje i do ostatních krajů. Svaz průmyslu si klade za úkol zejména pomoc při ukotvení duální větve ve vzdělávání v národní legislativě.

Osobní motivací pro sepsání této práce je nepochybně potřeba upozornit na společensky významné téma, názorným způsobem ukázat a demonstrovat jeho aktuálnost, nepochybnitelnou užitečnost a především využitelnost jak pro odborné vzdělávací programy škol, tak pro následnou implementaci do společnosti jako celku prostřednictvím trhu práce.

Cílem práce je popsat systém duálního vzdělávání v rámci České republiky a analyzovat konkrétní příklad duálního vzdělávání v podmínkách Střední školy technické v Přerově.

Obsahem teoretické části je především deskripce vzdělávací soustavy v České republice se zaměřením především na oblast duálního vzdělávání a jeho následné uplatnění na trhu práce.

Praktická část je zpracována formou případové studie, která poskytne analýzu a především popis systému spolupráce firmy a konkrétní školy v reálném prostředí.

Tato práce může být využitelná jak jako příručka pro rodiče studentů středních škol, tak jako studie pro vedoucí pracovníky. Nepochybně však práce poslouží i firmám, které nemají dostatek kvalifikovaných odborných pracovníků anebo vynakládají vysoké

jednorázové náklady na rekvalifikace svých pracovníků, přitom by si mohly své zaměstnance tzv. vychovat podle svých potřeb už v průběhu vzdělávacího procesu a následně pak přijmout plně kvalifikované odborníky.

1 Definice vzdělávání, vzdělávací proces a struktura vzdělávací soustavy

Obsahem této kapitoly je vysvětlit dílčí aspekty vzdělávání, přiblížit strukturu vzdělávací soustavy a především seznámit se s obecně platnými zásadami, které je nutné dodržovat proto, aby funkce vzdělávací soustavy a vzdělávání obecně byla smysluplná a přínosná pro všechny jeho účastníky.

Pojem vzdělávání je velmi často definován jako proces, který napomáhá a podporuje učení, vzdělání je pak výsledkem procesu vzdělávání. Zpravidla odlišujeme vzdělání formální od vzdělání neformálního, tedy neinstitutionalizovaného. Formální vzdělávání je záměrnou, strukturovanou a organizovanou aktivitou, čímž se odlišuje od vzdělávání neformálního, které organizovanou strukturu, formu a velmi často i jasný záměr nemá. Dalo by se říci, že se jedná o vzdělávání zájmové, a tedy především po obsahové stránce, poměrně neucelené.¹

Definicemi a zkoumáním vzdělávání se zabývá a zabývalo mnoho odborníků z řad pedagogů. Pedagogika sama o sobě je vědou, která se stále vyvíjí a inovuje už od dob Jana Amose Komenského, který je považován za otce pedagogiky. Například profesor Průcha, ve své knize Přehled pedagogiky o vzdělávání píše: „*Pojem vzdělávání se obecně v pedagogické teorii chápe jako proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností, postojů aj., typicky je realizovaný prostřednictvím školního vyučování.*“²

Výsledkem tohoto procesu je vzdělání, které lze chápat jako souhrn osvojených znalostí a schopností daného člověka. Podle Pedagogického slovníku je vzdělání definováno pěti způsoby:

- osobnostní pojetí - vzdělání je nezbytnou součástí socializace jedince;
- obsahové pojetí - pomocí škol a vyučovaných předmětů je předávána žákům soustava informací a činností;
- institucionální pojetí - vzdělání pomocí příslušné instituce;
- socioekonomické pojetí - „*Z tohoto pohledu je vzdělání pojímáno jako jedna z kategorií, která charakterizuje danou populaci např. úroveň vzdělanosti,*

¹ PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7

² PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0872-3

*kvalifikační struktura obyvatelstva atd.,*³

- procesuální pojetí - vzdělávání jako proces, ten je zakončen dosažením daného stupně vzdělání.⁴

Teorií vzdělávání se zabývají pedagogika a didaktika. Tyto disciplíny zkoumají formy, postupy a především cíle procesu výuky a metodiku učení samotného. Edukační procesy jsou takové činnosti lidí, při nichž dochází k učení na straně nějakého subjektu (edukant), jemuž je exponován nějakým jiným subjektem (edukátor) přímo nebo zprostředkovaně (např. textem) určitý druh informace.⁵

Z uvedených pojmů jsou pedagogickou vědou nejvíce probádány právě již zmíněné edukační procesy, které obsahují řízené učení, tedy učení, jenž je regulované zvnějšku a organizované tak, aby bylo účinné v nejvyšší možné míře. Jako procesy s neřízeným učením se označují procesy, kdy dochází k vědomé autoregulaci učení (např. při samostudiu). Pro oba druhy výše zmíněných procesů je společná intencionalita (záměrnost) - což znamená, že subjekt usiluje o to, aby se učil; jedná se o záměrné učení. Bezděčným (náhodným, spontánním) učením se pedagogika nijak hlouběji nezabývá.⁶

Dalším významným pojmem z oblasti pedagogiky jsou edukační konstrukty, kterými se rozumí různé teorie, plány nebo modely či předpisy a jiné teoretické výtvořky, které nějakým způsobem určují a ovlivňují reálné edukační procesy (tzn. např. učební plány, didaktické testy, vysvědčení či různé certifikáty, učebnice, výukové filmy, programy, ale i veškeré produkty pedagogické teorie, jako monografie, referáty na konferencích apod.).⁷

Pojem edukace významově zahrnuje i pojmy jako jsou například výchova a vzdělávání. Výchova je záměrné působení na osobnost jedince s cílem dosáhnout změn v různých složkách jeho osobnosti. Pojem má eticko-normativní nádech, mluví se o výchově mravní, vlastenecké, estetické, citové, výchově k rodičovství a manželství, výchově k míru, apod. Vzdělávání je proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností, postojů aj., realizovaný prostřednictvím edukačního procesu. Výsledek tohoto procesu by mohl být označen

³ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6

⁴ Tamtéž

⁵ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0872-3

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

výrazem „naučenost“. Výchova i vzdělávání jsou součástí socializace.⁸ Socializací se rozumí proces, díky kterému se jedinec začleňuje do společnosti a následně si osvojuje její hodnoty, normy, chování a především se učí sociálním rolím. Výsledkem procesu socializace je vytvoření tzv. „sociálního já“, sociální identity a sociokulturní osobnosti. Proces socializace je procesem, který bez ustání probíhá celý život.⁹

1.1 Zásady uplatňované ve vzdělávacím procesu

V následující podkapitole jsou představeny obecné zásady vzdělávání, které, jak už bylo zmíněno v úvodu do kapitoly, jsou pro fungování tohoto systému velmi důležité a dá se říct dokonce nezbytné. Tak jako většina velkých institucí (v tomto případě spíše rozsáhlé sítě institucí), i školství by se mělo držet pravidel a postupů, které co nejvíce zefektivní jeho fungování. Cílem této podkapitoly je tyto postupy popsat a vysvětlit, proč je vůbec jejich existence nutná pro hladké fungování celého vzdělávacího systému.

Školství a vzdělávací instituce, které pod něj spadají, má své zásady, kterými se řídí, a které jsou legislativně zakotveny. Mezi tyto zásady patří především:

- rovný přístup ke vzdělání pro občany ČR a občany členský států EU bez jakékoliv diskriminace;
- úcta, respekt, solidarita, důstojnost a názorová snášenlivost účastníků vzdělávání. (mezi sebou a mezi učiteli a žáky);
- volné šíření poznatků, které vyplývají ze současného poznání (pochopení) světa;
- zdokonalování vzdělávání na základě vědy a výzkumu a používání účinných moderních pedagogických metod;
- bezplatný přístup k základnímu a středoškolskému vzdělání pro občany ČR a občany členský států EU v případě, že zřizovatelem je stát, kraj nebo obec;
- hodnocení výsledků vzdělávání vzhledem k dosaženým cílům vzdělávání, které jsou stanoveny školským zákonem a vzdělávacími programy;
- možnost vzdělávání se po dobu celého života (univerzity třetího věku).¹⁰

⁸ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

⁹ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.

¹⁰ Školský zákon ve znění účinném od 25. 8. 2020, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 29.10.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>.

Všeobecnou i konkrétní úpravou celého systému se zabývá Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. (dále jen Školský zákon), jehož součástí jsou mimo jiné například:

- zásady a cíle vzdělávání
- vzdělávací programy a jejich systém
 - rámcové vzdělávací programy
 - školní vzdělávací programy
 - vzdělávací program pro vyšší odborné vzdělávání
- vzdělávací soustavu, školy, školská zařízení a jejich právní postavení
- dlouhodobé záměry a výroční zprávy
- hodnocení škol, školských zařízení a vzdělávací soustavy
- vyučovací jazyk a vzdělávání příslušníků národnostních menšin
- vyučování náboženství
- organizaci vzdělávání ve školách
 - organizaci škol
 - harmonogram školního roku
 - formy vzdělávání
 - vyučovací hodinu¹¹
- a mnoho dalších.

Uvedené předměty úpravy, které jsou součástí Školského zákona, slouží pouze pro ilustraci jeho funkce. Primární cíl práce je však jiný, a proto jsou v práci zmíněny pouze některé jeho součásti. Školský zákon jako celek je velmi komplexní, což je nezbytné pro jeho efektivitu v rámci vzdělávacího a především organizačního schématu a ujasnění jednotlivých rolí v rámci školské hierarchie.

1.2 Vzdělávací soustava České republiky a související zákony

Po krátkém úvodu do prostředí pedagogické vědy a popisu jednotlivých činitelů figurujících v tomto systému, se v následující podkapitole chci věnovat podrobnějšímu vysvětlení a legislativní úpravě vzdělávacího systému v České republice.

¹¹ Školský zákon ve znění účinném od 25. 8. 2020, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 29.10.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>.

Organizaci a způsob výuky na českých školách upravuje Školský zákon. Jedna z jeho nejdůležitějších vyhlášek je Vyhláška o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Ta je zaměřena hlavně na základní vzdělání a jeho celkovou organizaci, například počet žáků ve školách a jednotlivých třídách, podmínky pro poskytování učebnic a školních pomůcek, a především pravidly pro hodnocení žáků, atd. Další neméně důležitou vyhláškou je Vyhláška o hygienických požadavcích na prostory pro výchovu a vzdělávání.

Vedle uvedených vyhlášek je také důležitá úprava jednotlivých stupňů vzdělávání. V České republice je vzdělávací soustava třístupňová. Prvním stupněm či primárním vzděláváním se tedy rozumí první stupeň základní školy, která zahrnuje 1. až 5. třídu. Sektorem sekundárního vzdělávání se v České republice rozumí především druhý stupeň základní školy a střední školy. Úkolem terciárního vzdělávání je zvyšovat kvalifikaci absolventů maturitních oborů a to buď na Vyšších odborných školách, nebo Vysokých školách (univerzitách). Vzdělávání na vysokých škol je pak rozlišováno do tří základních úrovní, a to sice bakalářské, magisterské a doktorské.¹²

Podle Školského zákona se hovoří o denní formě vzdělávání jako o jedné z pěti forem vzdělávání. Denní formou vzdělávání se rozumí prezenční studium. Dále pak existuje dálková forma vzdělávání, která je uváděna v rozsahu 200 až 220 konzultačních hodin v průběhu školního roku. Další formou dálkového vzdělávání je tzv. večerní vzdělávání, které je organizované pravidelně několikrát v týdnu, v rozsahu 10 až 18 hodin týdně v průběhu školního roku. Posledními dvěma, neméně důležitými formami vzdělávání, jsou distanční forma vzdělávání, která je uskutečňována převážně prostřednictvím informačních technologií, a bývá spojena s individuálními konzultacemi. Kombinovaná forma, jejíž podstatou je střídání denní a jiné formy vzdělávání stanovené školským zákonem.¹³

Co se fungování samotného procesu vzdělávání týká, v sektoru primárního vzdělávání probíhá hodnocení žáků průběžně a dvakrát během školního roku je vydáváno vysvědčení. Primární sektor vzdělávání poskytuje žákům základní povinné vzdělání a připravuje je na dobrovolné sekundární a terciární vzdělávání, které je na

¹² Školský zákon ve znění účinném od 25. 8. 2020, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 29.10.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>.

¹³ Školský zákon ve znění účinném od 25. 8. 2020, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 29.10.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>.

výběru žáka a je nutné, k postupu do dalšího sektoru vzdělávání, absolvovat přijímací zkoušky. V České republice vzdělávací systém realizuje formální vzdělávání a mimo tento systém stojí pouze základní umělecké školy, které jsou sice řízeny MŠMT, ale do žádného oficiálního stupně vzdělávání nepatří. Organizaci všech stupňů vzdělávání upravuje soustava ISCED (viz. příloha)¹⁴

Deskripcí toho, jak vypadá vzdělávací soustava České republiky, bude nyní ukončena první kapitoly a s ní přímo související podkapitoly. Úvodní kapitola byla určena především k úvodu do zkoumané problematiky a jejím hlavním úkolem je především objasnit to jak vůbec vypadá pedagogické prostředí, kdo v něm působí a jak je legislativou upraveno.

První kapitola byla úvodem do problematiky vzdělávání a pojmů, které s ním souvisejí. Bez znalosti základní problematiky by totiž nebylo možné, aby téma práce bylo pochopeno ve své plné podstatě. Samozřejmě se mnohdy stává, že teorie edukační praxe je jiná, než její realizace a že holá fakta pro uchopení skutečnosti mnohdy nestačí. Základní koncept mé bakalářské práce spočívá především v osvětlení problematiky a úpravy školství jako celku. Lidem, kteří se v této praxi nepohybují, ale zároveň mají zájem se dozvědět více, případně chtějí mít takový přehled, aby pak byli schopni zodpovědně poradit nebo navést své potomky k volbě, která ovlivní jejich život.

¹⁴ Vzdělávací soustava, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 9.9.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>.

2 Systém odborného vzdělávání se zaměřením na duální vzdělávání

Obsahem druhé kapitoly je především popis systému odborného vzdělávání v České republice v komparaci s jinými státy, jako je například Rakousko. Následně bude v kapitole vysvětleno, co to vlastně duální vzdělávání je. Hlavním úkolem této kapitoly je vysvětlit co obnáší role obou aktérů, tedy firem a škol, v celém systému duálního vzdělávání a především to, jak vůbec tento typ vzdělávání funguje.

Systémy odborného vzdělávání je možno rozdělit do dvou velkých skupin, podle toho, zda hlavní roli při jejich řízení hraje trh nebo stát. Řízení systému odborného vzdělávání pomocí tržních mechanismů odpovídá neoklasické ekonomické teorii. Podle ní je žádoucí:

- deregulace odborného vzdělávání,
- orientace vzdělávání na potřeby národního hospodářství,
- konkurence vzdělávacích zařízení.¹⁵

Stejně tak, jak tomu bývá u všech ostatních forem a stupňů vzdělávání, i do systému duálního vzdělávání vstupuje stát. V případě duálního vzdělávání role státu spočívá především v definování kvalifikací a způsobů jejich hodnocení a uznávání, dále pak v kontrole kvality vzdělávacích zařízení, a v neposlední řadě také ve sledování účelnosti vynakládaných finančních prostředků. Systémy odborného vzdělávání řízené státem vycházejí z předpokladu, že vzdělávání a profesní příprava patří k veřejným statkům, které nepodléhají zákonitostem trhu. Významný podíl trhu na řízení odborného vzdělávání je typický pro země, jako je Velká Británie či Spojené státy americké. Jsou preferovány zásahy státu do vzdělávání a institucionálního uspořádání systému odborného vzdělávání tak, aby zabraňovaly různým deformacím. Systémy odborného vzdělávání - většinou školského typu - řízené „byrokraticky“ státem existují ve Francii, v Itálii a ve Švédsku.¹⁶

Některé státy však uznávají, že ani trh ani stát nejsou samy schopny účinně řídit odborné vzdělávání, a proto hledají kompromisní řešení, tedy takové, kdy jsou systémy odborného vzdělávání řízeny současně trhem i státem. Tak se v Německu, v Rakousku a ve Švýcarsku konstituovaly systémy odborné přípravy, které se řídí tržními principy,

¹⁵ Národní pedagogický institut, dříve Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 25.08.2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_dualni_systemy_FIN.pdf.

¹⁶ Tamtéž.

ale podle rámcových pravidel stanovených státem. Tento konsenzus je většinou zakotven v různých dohodách a smlouvách.¹⁷

„Systémy odborného vzdělávání lze však třídit i podle jiných kritérií než jen podle váhy připisované vlivu trhu nebo státu.

Systémy odborného vzdělávání podle vztahu mezi vzděláváním a trhem práce:

- *systemy orientované přednostně na potřeby trhu práce,*
- *systemy orientované přednostně na potřeby vzdělávání (za vzdělávání mohou odpovídat jak školy, tak podniky).¹⁸*

Systémy odborného vzdělávání dle legislativních základů:

- *system, který je jen v malé míře řízen pomocí zákonů a existuje v něm omezená možnost kontroly využívající právních norem (Francie a ostatní státy s právním systémem založeným na římském právu),*
- *system, který se opírá o ústavu a poskytuje velké možnosti kontroly opírající se o právní předpisy (Rakousko, Německo, Švýcarsko),*
- *system, který je založen na dohodnutých smluvních pravidlech a je charakterizován jak korporativistickými prvky, tak prvky orientace na trh (Spojené království, Nizozemsko, většina skandinávských zemí).¹⁹*

Systémy odborného vzdělávání podle místa realizace:

- *odborné vzdělávání realizované ve škole (Francie, Rumunsko, Španělsko, Finsko),*
- *odborné vzdělávání realizované ve speciální odborné škole (Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Švédsko),*
- *odborné vzdělávání realizované přímo na pracovišti (Itálie, Irsko, Spojené království, USA, Izrael – hlavními učebními místy jsou malé podniky a továrny, které v regionálním středisku společně provozují studijní dílnu. Učení pracují v podniku a jeden až tři dny v týdnu se vzdělávají ve studijní dílně).*

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Dualni-system-vzdelavani.pdf>.

¹⁹ Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Dualni-system-vzdelavani.pdf>.

- *odborné vzdělávání kombinované, kde za odborné vzdělávání zodpovídají podniky, ale podílejí se na něm i odborné školy, tj. např. duální systém (Německo, Dánsko, Rakousko, Chorvatsko, Maďarsko, Švýcarsko, Turecko, Finsko, Austrálie, Kanada).*²⁰

2.1 Typologie duálního vzdělávání

Další částí, která bude po úvodní kapitole následovat je tato podkapitola, ve které popisují typy a charakter duálního vzdělávání. Pro uvedení čtenáře do dané problematiky je tento popis nezbytnou součástí celé práce. Budu se tedy zabývat podrobným vysvětlením toho, jaké typy duálního vzdělávání existují.

Typologie systémů odborného vzdělávání mohou být vytvářeny podle mnoha hledisek – podle toho, jak jsou rozděleny role a kompetence mezi klíčové aktéry duálního systému a jaké požadavky jsou na ně kladeny, dále podle toho, jaký je vztah vzdělávání k trhu práce, podle legislativních základů, forem financování, místa realizace odborného vzdělávání, míry standardizace a významu výstupních certifikátů, dále pak podle míry stratifikace, vnitřní soudržnosti systému apod.²¹

Důležitou součástí duálního systému vzdělávání je teoretická výuka odborných předmětů. Jde zejména o výuku probíhající většinou v prostorách školy a jí přidružených učebnách. Žáci (studenti) si zde na základě Školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP), který je zpracován dle Rámcového vzdělávacího programu (dále jen RVP), tematických plánů a učebních metod, osvojují teoretické dovednosti, které později aplikují v praktické profesní části (odborný výcvik). Na tento typ výuky navazuje profesní příprava – odborný výcvik, chceme-li, odborná výuka, která probíhá v učebnách, dílnách nebo přímo v podnicích, které jsou náležitě vybaveny.

Základním rysem duálních systémů je to, že žák má dvojí status: ve škole je žákem a v podniku je zaměstnancem, s nímž má podnik uzavřenou zaměstnaneckou smlouvu.²²

²⁰ Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_dualni_systemy_FIN.pdf.

²¹ Duální systémy vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 14.08.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/pospolu/dualni-systemy-vzdelavani>.

²² Nový model odborného vzdělávání zohledňuje prvky duálních systémů, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/pospolu/kooperativni-model-odborneho-vzdelavani-zohlednuje-prvky>.

Tento systém výrazně připomíná stav, který u nás existoval před rokem 1989. Zřizovateli středních odborných učilišť byly v té době podniky, které hradily náklady na odborný výcvik učňů, s nimiž měly uzavřené dohody. V 80. letech nebyl odborný výcvik vždy realizován přímo ve výrobě podniku, ale existovala tzv. místně odloučená pracoviště, podniková zařízení pro realizaci odborného výcviku, v nichž se žáky pracovali mistři odborného výcviku.²³

Vzhledem k neustálému technologickému vývoji ve výrobě je systém duálního vzdělávání nejideálnějším nástrojem, sloužícím k přizpůsobení vzdělávacího obsahu aktuální poptávky trhu práce. Teoretické vzdělávání je studentům poskytováno v průběhu školní docházky, jeho obsah tvoří školy. Praktické vzdělávání je studentům poskytováno v rámci praxe a je vytvářeno jednotlivými firmami. Duální vzdělávání znamená především výrazně větší šanci na získání mladých odborníků do vedoucích funkcí a také odpadá nutnost zapracovávání nových zaměstnanců. Zaměstnavatelé také mají možnost propagovat svou značku, protože možnost duálního studia v podnicích výrazně zvyšuje jejich atraktivitu a zároveň se vzdělávání přizpůsobuje potřebám hospodářské sféry.

V 50. a 60. letech byla obdoba duálního systému zavedena i v Izraeli, a to v podobě tzv. řemeslných tříd, kde se žáci blíže seznamovali s manuální a řemeslnou prací. Důvodem byli hlavně přistěhovalci z Německa a Švýcarska. Australský učňovský systém zahrnuje jak učňovství, které je bráno jako příprava na konkrétní povolání většinou řemeslného charakteru, tak také stáže, které připravují na širší oblast povolání převážně servisního charakteru. V Kanadě byly učňovské programy primárně určeny dospělým, nicméně v některých jurisdikcích o ně jeví zájem hodně mladých lidí. Odpovídající průmysl je zodpovědný za praktický výcvik realizovaný přímo na pracovišti a vzdělávací instituce poskytují teoretické znalosti.²⁴

2.2 Duální vzdělávání v České republice

Následující podkapitola se soustředí především na konkrétní projekty, a jejich následné výstupy, které se v České republice zabývaly rozvojem a aplikací duálního vzdělávání ve školách.

²³ Tamtéž.

²⁴ Duální systémy vzdělávání, Národní pedagogický institut ČR, dříve Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 14.08.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/pospolu/dualni-systemy-vzdelavani>.

Duální vzdělávání je velmi diskutovaným tématem, kterým se zatím na regionální úrovni zabývá MŠMT. V České republice se duálnímu vzdělávání věnovalo hned několik projektů. Jedním z nich byl Projekt „Kurikulum S - Podpora plošného zavádění školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání“. Tento projekt byl realizován MŠMT, na národní úrovni, a řešitelem byl Národní ústav pro vzdělávání. Projekt skončil v červnu roku 2012.

„Kurikulum S“ si kladlo tři hlavní úkoly, jedním z nich byl rozvoj sociálního partnerství v odborném vzdělávání. Dalším cílem tohoto projektu bylo také monitorování různých forem spoluprací v segmentu duálního vzdělávání a především prezentoval příklady tzv. dobré praxe. V rámci projektu vyšlo také několik publikací, jako například sborník příkladů dobré praxe s názvem „Sociální partnerství očima zaměstnavatelů“. Sborník obsahuje 18 případových studií a shrnuje zkušenosti jednotlivých firem ze spolupráce se školami, jeho součástí jsou také formulované výzvy a příležitosti, které povedou k dalšímu zlepšení.²⁵

Dalším projektem, který se v České republice zabýval problematikou duálního vzdělávání, je projekt s názvem „Pospolu“. Jak řekl bývalý ministr školství, mládeže a tělovýchovy, Dalibor Štys (funkční období 7/2013- 1/2014): „*Cílem projektu Pospolu je podpora spolupráce středních odborných škol a zaměstnavatelů, která povede k lepší přípravě absolventů škol, k prohloubení přípravy žáků v reálném pracovním prostředí a k hledání dalších možností spolupráce vedle odborného výcviku a odborné praxe.*“²⁶

Projekt měl mnoho aktivit a mezi ty hlavní patřilo pilotní ověřování modelů spolupráce mezi školami a firmami. V projektu bylo uzavřeno celkem 25 partnerství podniků a škol v rámci různých oborů. Z těchto partnerství pak následně vyplynulo hlavní poslání projektu a to sice návrh metodických pokynů a legislativních opatření, jejichž cílem mělo být zlepšení celkové kvality odborného školství. Pilotáž a monitorování spoluprací byly ukončeny v lednu 2015. Pospolu byl projekt financovaný z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost a státního rozpočtu ČR a trval od prosince 2012 do konce června 2015, jeho zřizovatelem bylo MŠMT ve spolupráci se zaměstnavatelskými svazy. Na jeho realizaci se pak společně

²⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. Copyright ©b [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/prumysl/zpracovatelsky-prumysl/2017/2/Priklady-dobre-praxe-v-oblasti-spoluprace-firem-a-skol-v-odbornem-vzdelavani-z-CR-a-zahranici.pdf>.

²⁶ Tamtéž.

s MŠMT podílel ještě Národní ústav pro vzdělávání (od 2020 Národní pedagogický institut ČR).²⁷

Součástí tohoto projektu byly taktéž vypracované případové studie, ve kterých na rozdíl od projektu Kurikulum S autoři na konkrétních případech ukazují, že popsané změny ve středním odborném vzdělávání jsou v praxi již používány a hlavním cílem je především šíření praxe do ostatních škol tak, aby se staly běžně používaným standardem i ve školách, které dosud v podpoře spolupráce mezi školami a zaměstnavateli nebyly aktivní.²⁸

2.3 Model úspěšně rozvinutého systému duálního vzdělávání

v Rakousku

K pochopení toho, proč je duální systém vzdělávání důležitý a pro stát prospěšný, je nutné vysvětlit jeho funkci na praktickém příkladu. Rakousko a Německo jsou dvěma státy, kde tento systém velice efektivně funguje. Z uvedených zemí, jak už název kapitoly napovídá, se budu zabývat právě rakouským modelem, který je velmi důkladně propracovaný a funguje více než efektivně.

Všem mladým lidem, kteří dokončili devítiletou povinnou školní docházku, je zpřístupněno vzdělání v učebním oboru. Duální vzdělávání se zde odehrává buď přímo v konkrétním podniku anebo na středním odborném učilišti. Přibližně 80 % z celkové doby studia stráví učeň v podniku, a tato doba je určena ke zprostředkování znalostí a dovedností specifických pro každý ze studovaných oborů. Zbylou část učební doby tráví učni na některém ze středních odborných učilišť, která mají za úkol jak zprostředkovávat odborné a teoretické základní vědomosti, tak rozšiřovat všeobecné vzdělání. Doba vzdělávání činí v závislosti na učebním oboru dva, dva a půl, tři a půl nebo čtyři roky.²⁹

V roce 1998 byla poprvé nabídnuta mladým lidem, kteří neúspěšně hledali učňovské místo, možnost vzdělávání v rámci vzdělávacích míst, která byla organizována mimo podnik. Systém duálního vzdělávání se stal pro Rakousko natolik

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Projekt Pospolu: Podpora spolupráce škol a firem, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/projekt-pospolu-podpora-spoluprace-skol-a-firem>.

²⁹ Projekt Pospolu: Podpora spolupráce škol a firem, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/projekt-pospolu-podpora-spoluprace-skol-a-firem>.

důležitým, že tento krok byl implementován i do legislativy země. V průběhu Národního plánu akcí pro zaměstnání byl uzákoněn Zákon o zajištění vzdělání mládeže a byla tak zřízena mimopodniková forma vzdělávání, platná pro všechny spolkové republiky Rakouska.³⁰

Neméně důležitým krokem pro rakouskou legislativu pak bezpochyby byla novela zákona o odborném vzdělání, vydaná v roce 2008, která byla stavebním kamenem pro mimopodnikové učňovské vzdělávání. Podle dostupných informací tedy v Rakousku existují dva typy mimopodnikového odborného vzdělávání. Oba modely mají společný cíl, kterým je zprostředkování odborného vzdělání na základě učňovského poměru.³¹

Hlavním posláním praktik v podniku je pomoci učňům začlenit se do pracovního procesu. Doba, po kterou je vykonávána praxe, je stanovena na základě vybrané profese a její náročnosti příslušnými profesními úřady práce a v každé spolkové zemi je nastavená jinak.³²

Obecně se tedy dá říci, že získávání profesní kvalifikace a expozice učňů stálému pracovnímu procesu, která probíhá mimo konkrétní podniky, je pouze další z možností, která má pomoci sehnat uplatnění na trhu práce absolventům. Vznik těchto zařízení je mimo jiné také důvodem nízké nezaměstnanosti v Rakousku. Nutno podotknout, že tato forma je pouze jednou z alternativ, primárně se v Rakousku zaměřují na vyučení přímo v daných podnicích, se zárukou toho, že učeň později v podniku získá pracovní pozici.³³

Výše uvedenými informacemi si dovoluji ukončit kapitolu číslo dvě, která byla zaměřena na deskripci systému odborného vzdělávání. Důraz však zde byl kladen na duální systém vzdělávání. Součástí kapitoly bylo představení modelu duálního systému vzdělávání tak, jak je nastaven v Rakousku, kde ho posunuli na vyšší úroveň a nyní je nezbytnou a neoddělitelnou součástí školské praxe.

³⁰ VZDĚLÁNÍ V UČŇOVSKÉM OBORU A GARANCE VZDĚLÁNÍ V RAKOUSKU [online]. Copyright © 2020 ADOC.PUB. All rights reserved. [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: <https://adoc.pub/vzdlani-v-uovskem-oboru-a-garance-vzdlani-v-rakousku-lehraus.html>.

³¹ Tamtéž.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

3 Trh práce v České republice se zaměřením na rovnováhu nabídky a poptávky

Kapitola číslo tři bude věnována trhu práce. Jak už název a zvolené téma napovídají, předmětem mé práce je duální vzdělávání, jehož nedílnou součástí, jsou také firmy, které trh práce tvoří. Kapitola se také bude zabývat situací absolventů na trhu práce. Související podkapitoly se budou týkat vysvětlení toho, co to vlastně obecný pojem trh znamená a jak funguje. Zaměřím se na vysvětlení souvislosti mezi duálním vzděláváním a trhem práce v České republice.

Neméně důležitým faktem je také to, že je nutné, aby se lidé přizpůsobovali trhu práce, a ne naopak. Čímž je myšleno především to, že co se technických oborů týče, pracovní postupy se stále mění, technologie se posouvá dopředu a je tedy nutné aby technicky zaměřené obory držely tzv. „krok s dobou“. S tím souvisí i dostatečná pomoc státu, spočívající v adekvátním financování škol, nebo v případě škol soukromých, financování ze strany firem. Sama jsem absolventkou podobného druhu školy, jednalo se o soukromou střední školu, jejímž vlastníkem byla firma a po teoretické stránce jsme byli připravováni pro manažerskou praxi. S odstupem času vidím, že praktická stránka věci nebyla dostatečná a škola měla v tomto značné mezery. Čímž se dostávám k jádru problému, kterým je mnohdy nedostatečná či špatně nastavená spolupráce z obou stran. K tomu, aby bylo duální vzdělávání efektivní, je nutné, aby bylo prováděno „správně“, a nezáleží na tom, o jaký se jedná obor.

V ekonomice je pojmem trh myšlen konkrétní prostor, ve kterém dochází ke směně statků a služeb. Zajímavé je, že původně bylo trhem místo, kde se scházeli lidé, aby navzájem směňovaly své věci, tomuto místu se říkalo tržiště a od toho tedy nejspíše vznikl název trh. Byl to zároveň počátek tzv. Barterového obchodu, tedy směny zboží za zboží.³⁴

Společně s kapitálovým trhem je trh práce jedním z hlavních trhů výrobních faktorů. Na širokém poli působnosti trhu práce se, tak jako na každém jiném trhu, střetává nabídka práce spolu s poptávkou po práci. První z veličin, tedy nabídku, vytvářejí domácnosti a jejich členové. Poptávku pro práci, jak tomu již obvykle bývá, vytvářejí firmy. Mzdu, která je odměnou za vykonanou práci, pak na trhu určují zákony nabídky a poptávky. Na cenu práce mají vliv i další atributy, mezi které patří

³⁴ KIRZNER, Israel M. Jak fungují trhy. Praha: Centrum liberálních studií, 1998. ISBN 80-902270-5-8.

například faktory, které zohledňují dvojí roli mezd, mezi které patří cena práce a důchod jednotlivců, kteří práci pronajímají.³⁵

3.1 Nabídka a poptávka

Zaměříme-li se na konkrétní vlastnosti jednotlivých veličin, které na trhu práce střetávají, je nutné podotknout, že:

- Poptávka po práci je poptávkou tzv. odvozenou, protože firmám slouží k produkci zboží a služeb, z čehož plyne, že udává vztah mezi poptávaným množstvím práce v závislosti na její ceně.³⁶
- Firma je při rozhodování o najmutí pracovní síly nucena brát na zřetel mimo jiné také klesající mezní produkt. Znamená to, že s růstem počtu pracovníků ve firmě klesá mezní produkt, kterým je přírůstek produkce plynoucí z nájmu dodatečné jednotky práce. V tomto případě tedy platí, že firma je příjemcem ceny a přijímáním nových pracovníků bude zvyšovat svůj zisk pouze tak dlouho, dokud bude hodnota mezního produktu práce vyšší, než je jeho cena. Křivka, která udává, jaké množství práce bude firma najímat v závislosti na její ceně, bude odpovídat křivce, která udává závislost hodnoty mezního produktu práce a jeho množství, křivka bude mít klesající charakter.
- Individuální nabídka představuje vztah, který existuje mezi nabízeným množstvím práce ze strany domácností nebo jednotlivců a její cenou.
- Hlavní roli v rozhodovacím procesu, který se týká nabízeného množství práce, účastníků hraje opět veličina mezního užítku, která se tentokrát týká mzdy a volného času. V tomto vztahu větší množství nabízené práce znamená sice následně více statků, ale zároveň menší množství volného času. Uvedené veličiny brát i naopak a to sice, že větší množství volného času znamená méně statků. Individuální nabídka práce tedy proto vychází z poptávky jedince po volném čase, jehož cenou je mzda.
- Poptávku po volném čase ovlivňují dvě velmi významné veličiny, lépe řečeno dva efekty. Substituční a důchodový efekt jsou esenciální ekonomické veličiny, které působí v uvedeném vztahu proti sobě.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

- Význam substitučního efektu je v této konkrétní situaci takový, že s růstem mzdy roste i nabízené množství práce, zvýšení mzdy a s ním související zdražení volného času vyvolá omezení jeho nákupu.
- Naopak významem důchodového efektu je to, že s rostoucími mzdami pracovníci obvykle nabízejí méně práce. S vyšší mzdou úměrně roste pracovníkova poptávka po statcích a to včetně volného času. To, který z těchto dvou efektů převládá, závisí především na výši mzdy.³⁷

3.2 Rovnováha na trhu práce

Poptávku každé firmy v určitém odvětví nebo dokonce v celém národním hospodářství shrnuje tržní poptávka po práci, její hlavní funkcí je udávat závislost mezi množstvím práce, které je na trhu poptávané firmami a její cenou. Naproti tomu tržní nabídka práce shrnuje nabídku všech osob, které jsou na trhu práce a udává vztah mezi celkovým nabízeným objemem práce a její cenou.³⁸

Trh jakožto celek má tendenci směřovat k rovnováze, pokud je stav na trhu práce z nějakého důvodu v nerovnováze, je tato nerovnováha vyrovnávána změnami ve mzdách. Mzda, která je stanovena při rovnováze na trhu je tedy mzdou, která je rovnovážná a jako taková odpovídá hodnotě mezního produktu práce, a může být chápána jako vyjádřená míra produktivity nabízené práce.³⁹

Co se změny rovnováhy na trhu práce týče, stojí za ní obvykle dvě věci. První z nich je změna na straně poptávky po práci a druhou z nich obvykle bývá změna na straně nabídky práce. Za změnou poptávky obvykle stojí změna mezního produktu práce. V praxi tato situace obvykle nastává, pokud se například zvýší cena zboží nabízeného na trhu a s vyšší cenou tedy roste hodnota tzv. dodatečné produkce, která je vyrobena dalším pracovníkem. Křivka nabídky práce se obvykle posouvá například pod vlivem délky vyplácené podpory v nezaměstnanosti, která snižuje nabídku práce. Pokles nabídkové křivky také vede k poklesu zaměstnanosti a růstu mezd, růst nabídkové křivky má opačný efekt.⁴⁰

Závěrem tedy nutno říci že jak nabízené, tak poptávané množství práce se mění pouze, dojde-li k takové změně mezd, která má reálný charakter a k níž dochází pouze

³⁷ KIRZNER, Israel M. Jak fungují trhy. Praha: Centrum liberálních studií, 1998. ISBN 80-902270-5-8.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ URBAN, Jan. Teorie národního hospodářství. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-724-9.

⁴⁰ Tamtéž.

za předpokladu, že za svou mzdu si mohou lidé pořídit menší množství zboží nebo služeb či obojího současně. K deskripci reálné změny mezd slouží index reálných mezd, jehož úkolem je purifikovat mzdový vývoj od vývoje jaký má cenová hladina. Tento index je dán především podílem indexu nominálních mezd a mírou inflace či indexem cen spotřebitelských statků. Jestliže mzdy rostou stejně rychle jako ceny, jde o takzvaný nominální růst mezd.⁴¹

3.3 Trh práce v České republice

V České republice má trh práce převážně regionální charakter, což znamená, že odlišné geografické, demografické, historické, sociální především ekonomické podmínky, které v jednotlivých regionech panují, velmi zřetelně ovlivňují celou rozsáhlou oblast, týkající se zaměstnanosti. Tyto veličiny velmi významně ovlivňují jak profesní tak především odvětvovou strukturu na trhu práce v rámci jednotlivých regionů. Celorepublikově se liší i podmínky, které jsou uplatňovány pro přijímání nových pracovníků, což se následně promítá v uplatnitelnosti absolventů. Úsilí o sladění požadavků, které jsou na trhu práce a strukturou absolventů škol je sice soustavné a dlouhodobé, ale zato velice obtížné. V tomto vztahu je naprosto nezbytné, aby vzdělávání v rámci regionů přizpůsobovalo nabídku studijních oborů takovým způsobem, jaký by měl být v duchu koncepce regionálního rozvoje daného kraje a jehož hlavním přínosem by bylo sladění nabídky práce a poptávky po ní.⁴²

V České republice se kontrolou a zároveň dozorem nad trhem práce zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), které dále figuruje jako ústřední orgán v pracovněprávní oblasti a oblasti sociálního zabezpečení a sociální péče. Ministerstvo bylo zřízeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve kterém je vymezena základní působnost ministerstva.⁴³

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Vzdělávání a trh práce v krajích ČR, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vzdelavani-a-trh-prace-v-krajich-cr-1>.

⁴³ Průvodce. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/>.

3.3.1 Postavení absolventů na trhu práce

Velmi výraznou determinantou v oblasti zaměstnanosti absolventů je nepochybně ekonomická situace vybrané země. Ekonomická situace totiž přímo ovlivňuje stav poptávky na trhu práce a množství nabízených pozic. Dalším, neméně důležitým, faktorem je sladění rovnováhy mezi potřebami a požadavky zaměstnavatelů. A jsou to právě potřeby a požadavky zaměstnavatelů, které hrají důležitou roli v systému duálního vzdělávání, bez tohoto faktoru by duální vzdělávání nebylo schopno existence. Dalším, velmi úzce souvisejícím, faktorem je kvalifikace zaměstnanců, z čehož plyne potřeba budoucího zaměstnance „správně“ vzdělávat. Uvozovky jsem použila, protože je jimi myšleno to, že neexistuje jedna univerzální cesta, která bude stále stejná po řadu let, bez ohledu na technický vývoj. Je tedy nezbytné vzdělávání inovovat a neustále přizpůsobovat potřebám zaměstnavatelů. „Správně“ v tomto kontextu znamená především flexibilně, samozřejmě s ohledem na vzdělávané subjekty.

Absolventi škol jsou na trhu práce rizikovou skupinou, a to zejména z hlediska ohrožení nezaměstnaností. Děje se tak především z důvodu absence pracovních návyků, na které kladou zaměstnavatelé velký důraz, ale především absolventům chybí jakékoliv praktické zkušenosti v daném oboru.⁴⁴

V současnosti výrazně vzrostl počet absolventů maturitních oborů, kteří vstoupili do segmentu terciárního vzdělávání. Tento vývoj, ruku v ruce se ekonomickou prosperitou, vedl k nedostatku pracovní síly. Situace pro absolventy byla v minulých letech velmi příznivá a do roku 2020 zřejmě nejlepší vůbec. V dalších letech, i s ohledem na současnou covidovou krizi, lze naopak očekávat propad hospodářského a především ekonomického růstu. Jako další související okolnost lze tedy očekávat to, že se sníží možnost uplatnění absolventů, kteří vstupují na trh práce. Pokud budou zaměstnavatelé nabírat nové pracovníky, vyberou si spíše ty, kteří mají požadovanou kvalifikaci a především zkušenosti z praxe.⁴⁵

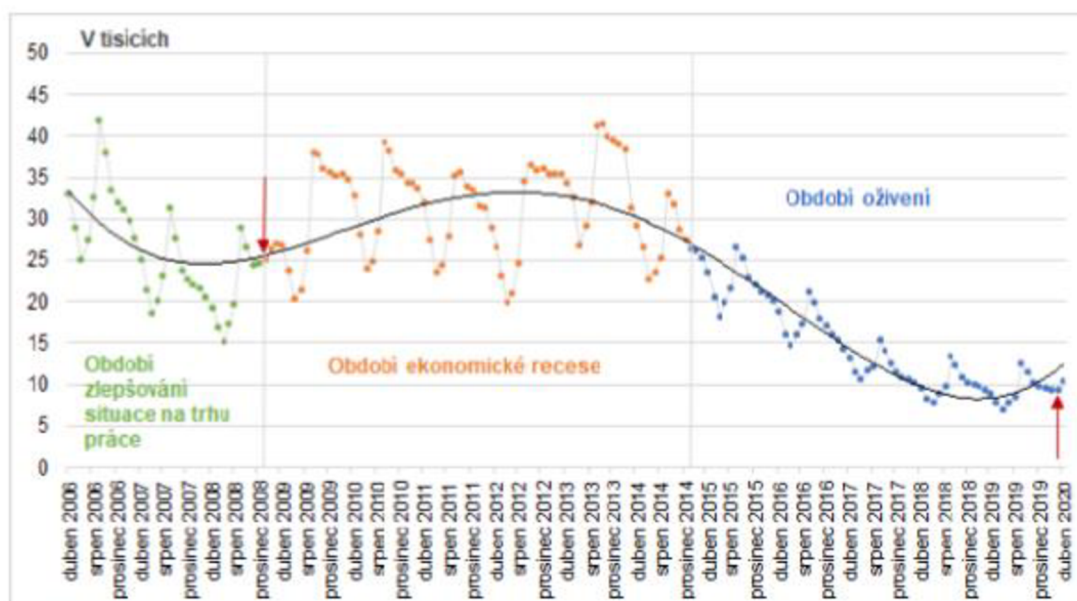
V grafu č. 1 lze pozorovat cykly, které se každý rok pravidelně opakují. A to sice zářijový, ve kterém dochází k přílivu počtu absolventů a jejich následné absorpci trhem práce. Vedle toho je v grafu níže viditelný dlouhodobý cyklus, ve kterém je zřejmé, že zhruba od poloviny roku 2008 má vývoj počtu nezaměstnaných absolventů klesající charakter. Ve výrazně se snižující se míře nezaměstnanosti hrál nepochybně

⁴⁴ Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020 | Infoabsolvent.cz. Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce | Infoabsolvent.cz [online]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172>.

⁴⁵ Tamtéž.

největší roli hlavně zájem zaměstnavatelů o zaměstnance, kteří jsou absolventy technických oborů.⁴⁶

Dle grafu č. 1 je také patrná změna situace na podzim roku 2008, který je znám jako rok, kdy začala celosvětová ekonomická krize, která byla doprovázena především výrazným propadem hospodářského a ekonomického růstu. Absorpce absolventů trhem práce byla mnohem pozvolnějši, než v předchozích letech a celkový nárůst nezaměstnanosti byl více než zřejmý. V období mezi léty 2009 a 2014 docházelo každoročně ke statisticky viditelnému nárůstu počtu nezaměstnaných absolventů. Po roce 2014 nastal obrat a to především díky oživení ekonomiky a velkému zlepšení situace absolventů při přechodu na trh práce. Jejich počty se v evidenci na úřadech práce snižovaly. Zhruba v rozmezí let 2018 a 2019 se zaměstnavatelé začali více angažovat ve spolupráci se školami, a právě v těchto letech se na scéně výrazněji začal objevovat systém duálního vzdělávání. A to jak formou participace na výuce, která byla zaměřená na praxi nebo formou finanční podpory, jejichž úkolem mělo být zajištění moderního technického zázemí ve škole, anebo exkurzemi do firem.⁴⁷

Graf č. 1 Stav zaměstnanosti absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172>

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

Praktická část

4 Implementace systému duálního vzdělávání na trhu práce

V teoretické části bylo vysvětleno, co to duální vzdělávání je a jak funguje, nyní práce plynule přechází do své druhé poloviny, a to sice praktické části.

Cílem praktické části práce je objasnit význam a funkci duálního systému vzdělávání v kontextu jeho implementace na trhu práce. Dílčím cílem je potom pomocí jedné z výzkumných otázek navrhnout možné alternativy pro zlepšení současné situace systému duálního vzdělávání tak, jak je aplikován na území České republiky.

Součástí praktické části práce je případová studie, ve které je popsán jeden konkrétní případ modelu duálního vzdělávání. Na tomto konkrétním případě je vysvětleno, jak přesně systém funguje, jaké role jednotliví aktéři zastávají a jaký postup firma aplikuje k zapojení studentů do stipendijních programů. Pomocí sekundární neboli druhotné analýzy dostupných dat, jejíž princip je založen především na analytickém zkoumání a výzkumu dokumentů, které byly původně vytvořeny z jiných důvodů. Tento způsob je většinou aplikován v sociologii především na různé prameny statistických dat nebo výsledky empirických výzkumů, které byly realizovány jinou osobou.⁴⁸

V závěru zrekapituluji výsledky výzkumného šetření, zhodnotím postup, který jsem v praktické části aplikovala a především budu prezentovat, k jakému jsem došla závěru v průběhu zkoumání a analýzy dostupných dat.

4.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je objasnit význam a funkci duálního systému vzdělávání v kontextu jeho implementace na trhu práce a to na konkrétním příkladu duálního systému vzdělávání, tak jak funguje ve spolupráci mezi Střední školou technickou v Přerově (dále jen SŠT Přerov) a firmou Meopta - optika,s.r.o. (dále jen Meopta). Zabývám se především stipendijními programy a jejich podmínkami, tak jak jsou nastaveny ve vzájemné spolupráci těchto dvou subjektů.

Druhá část práce pracuje především s hypotézou, že prospěchové stipendium je pro studenty velkou motivací. Na základě lepšího hodnocení ze strany učitelů, na které je kladen důraz, mají lepší odborné znalosti z oblasti svých studií a tedy lepší uplatnitelnost v svém oboru. SŠT Přerov má k dispozici velmi pestrý výběr technicky

⁴⁸ Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. [online]. Copyright © 2021 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/>.

zaměřených oborů, jejichž přehled je uveden v příloze č. 2. Díky nastavení pravidel ve stipendijním programu firmy, si studenti musí udržet standart, kterým je v tomto případě průměr známek, měřený vždy za pololetí. Po úspěšném absolvování studijního programu podepíší s podnikem smlouvu o nástupu, kterou se na určitou dobu podniku zavazují k zaměstnaneckému poměru.

4. 2 Výzkumné otázky

Na základě cíle práce budou nyní stanoveny dílčí výzkumné otázky, které reflektují téma duálního vzdělávání.

- Výzkumná otázka č. 1: *Jak funguje systém duálního vzdělávání v podmínkách SŠT Přerov?*
- Výzkumná otázka č. 2: *Jaký je přínos systému duálního vzdělávání pro uplatnění absolventů na trhu práce?*
- Výzkumná otázka č. 3: *Jaké další možnosti ke zlepšení má český systém duálního vzdělávání s ohledem na rakouskou alternativu?*

4. 3 Výzkumná metoda

Zvolenou výzkumnou metodou je kvalitativní výzkum, který se zaměřuje především na pochopení řešeného problému. Kvalitativního výzkumu se využívá hlavně v situacích, kdy je téma nutné pochopit do hloubky.⁴⁹ Jelikož k systému duálního vzdělávání není zatím mnoho dostupné literatury, je z mého pohledu kvalitativní výzkum ideálním nástrojem k pochopení toho, jak vlastně tento systém funguje a jaké jsou jeho pozitivní dopady na trh práce a průběžnost absolventů. Jak jsem již uvedla, firmy jsou těmi, kdo tvoří trh práce, a pokud po praktické stránce kvalitně připraví studenty školy, se kterou spolupracují, na práci v oblasti, ve které působí, existuje předpoklad, že v rámci širokého množství konkurenčních firem jsou studenti použitelní kdekoli ve svém oboru a to i mimo partnerské firmy.

Ve své bakalářské práci se zaměřím pouze na jeden konkrétní případ spolupráce firmy a školy, na kterém budu demonstrovat funkci duálního vzdělávání. Při úspěšné aplikaci duálního systému vzdělávání jsou studenti nejužitečnější především firmě,

⁴⁹ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

kteřá je poprvé do pracovního procesu uvedla a ukázala jim, jak jejich studovaný obor v praxi funguje.

Při vytvoření podrobného postupu a stanovení jakéhosi manuálu, který bude stejný pro všechny firmy, se v ideální situaci dá předpokládat, že prezentovaný systém bude úspěšný.

Hlavním výstupem kvalitativního výzkumu bude tedy vypracovaná případová studie aplikace systému duálního vzdělávání v prostředí SŠT Přerov, která spolupracuje s firmou Meopta.

4. 4 Realizace výzkumného šetření a stanovení výzkumného souboru

Výzkumné šetření je realizováno pomocí sekundární analýzy dat poskytnutých firmou Meopta. Nezbytnou součástí výzkumného šetření jsou výzkumné otázky, pomocí kterých budou interpretována dostupná data a následně vypracován závěr celé práce. Součástí práce je také graf fluktuace studentů, ve kterém se chci soustředit především na to, kolik studentů stipendijní program dokončilo, kolik do podniku nastoupilo, a kolik jich vydrželo po celou dobu, na kterou se inominátní smlouvou zavázali.

Ve firmě vykonávají neplacenou praxi studenti z mnoha technicky zaměřených škol a dokonce i univerzit. Ve své práci ale budu pracovat s výzkumným vzorkem, kterým jsou účastníci stipendijního programu, studující na SŠT Přerov a vykonávající placenou praxi v Meoptě. Z čistě teoretického hlediska, jsou v tomto odvětví stipendijní programy výborným nástrojem pro zvýšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a jejich přilákání ke konkrétnímu zaměstnavateli.

Ve své práci budu pracovat s výzkumným vzorkem z časového horizontu let 2013-2017. Časový horizont jsem zvolila proto, že studenti, kteří byli přijati do stipendijního programu například v roce 2018 nebo 2019, stále studují a analyzovat tyto ročníky by proto nemělo pro práci význam. Dále pak jsem vycházela z dat, které mi byly propůjčeny firmou Meopta. Jednalo se především o Metodický pokyn MP6.2-1, týkající se stipendijních programů a praxí. Dále pak (především pro vytvoření grafu č. 3) mi byla poskytnuta data z firemního intranetu. Jednalo se o data, vztahující se ke stavu stipendistů, kteří úspěšně prošli stipendijními programy. Také mi byl poskytnut vzor inominátní smlouvy, která je s účastníky stipendijního programu uzavírána.

4.5 Interpretace výzkumného šetření

Interpretace výzkumného šetření je sepsána pomocí stanovených výzkumných otázek, která zodpoví řešená témata postupně tak, aby bylo možné práci dovést k uspokojivému závěru.

Jedním z nástrojů interpretce výzkumného šetření jsou dva grafy, na kterých bude demonstrován postup účastníků ve stipendijním programu firmy Meopta.

Za pomoci výzkumných otázek bude analyzován systém aplikace duálního vzdělávání v podmínkách SŠT Přerov od samého počátku, kterým je v tomto případě nástup do školy a následně do stipendijního programu, až po podepsání inominátní smlouvy s úvazkem podniku.

4.5.1 Jak funguje systém duálního vzdělávání v podmínkách SŠT Přerov?

První výzkumná otázka se bude zabývat systémem duálního vzdělávání, tak jak funguje na SŠT Přerov. SŠT Přerov spolupracuje s mnoha firmami, ať už v Přerovském nebo Olomouckém kraji. Kvůli co možná nejkonkrétnějšímu a nejjasnějšímu zaměření se budu soustředit na jeden z největších přerovských podniků, a to sice firmu Meopta. A to proto, že počátky výuky na této škole jsou těsně spjaty s rozvojem již zmiňovaného podniku Meopta, který v Přerově vznikl v roce 1933.⁵⁰ Pro ilustraci toho, jak duální systém funguje a fungoval v tomto konkrétního podniku, bych se nyní v následující podkapitole ráda krátce zabývala úzce provázanou historií podniku Meopta a SŠT Přerov.

Do roku 1942 byli učni v závodě Meopta rozmístěni na pracovištích u jednotlivých dělníků. V roce 1942, po doplnění zařízení strojním parkem, byla zřízena první učňovská dílna a další, dobře vybavená, byla zřízena v květnu roku 1945. V roce 1951 již byl zhruba zdvojnásoben počet učebních oborů. Pouze 10 % z nich zůstalo tříletých, polovina byla dvouletá a zbývající obory pak byly jednoleté nebo dokonce půlroční. V roce 1952 vznikla učiliště státních pracovních záloh, která spojovala část školní, dílenskou a internátní. V témže roce bylo k Meoptě přiděleno učiliště státních pracovních záloh, které vychovávalo pracovníky pro optický průmysl v celé zemi.

⁵⁰ Střední škola technická Přerov, Kourilkova 8 [online]. Copyright © 2016 Střední škola technická, Přerov, Kourilkova 8 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://kourilkova8.cz/>.

Výuka teorie nebo ubytování žáků probíhaly na různých místech v Přerově a okolí, např. na Malých Novosadech, v Pavlovicích nebo na učňovské škole na Šířavě.⁵¹

V roce 1976 byl slavnostně položen základní kámen zázemí pro praktickou výuku. V průběhu let 1979 – 1982 byly přistavěny dílny pro jednotlivé učební obory. K slavnostnímu otevření prostor pro odbornou výuku došlo 1. 9. 1982. Po otevření těchto dílen přestali učni docházet na praxi do závodu Meopta a odborná výuka s výjimkou třetích ročníků byla zajištěna v areálu učiliště. S porevolučními změnami souviselo i odloučení učiliště od podniku Meopta, k němuž došlo 1. července 1991.⁵²

V jednotlivých studijních oborech jsou studentům nabízena prospěchová stipendia. Stipendijní programy jsou na škole prezentovány například na dnech otevřených dveří, v rámci třídních schůzek, obvykle pověřenými zástupci firmy. Studentům pak slouží zpracovaný leták firmy, který je, mimo jiné dostupný i na oficiálních webových stránkách školy.

Proces následně pokračuje tak, že se studenti do stipendijního programu společnosti přihlásí, případně jsou do něj navrženi. Na základě pohovoru, který ve firmě s kandidáty probíhá, je potom pověřeným zástupcem firmy rozhodnuto o tom, zda bude student do stipendijního programu přijat nebo ne. V případě přijetí je pak zavázán plnit firmou nastavené podmínky.

Stipendium je studentům vypláceno v období od měsíce září do měsíce června. Na konci každého pololetí jsou studenti povinni doložit potvrzení obsahující studijní průměr z daného pololetí a především případné kázeňské přestupky nebo počet neomluvených hodin. Na základě těchto dokumentů jim bude vypláceno stipendium v následujícím pololetí. Už zde vidíme přípravu pro budoucí zaměstnání, protože ve firmách je v rámci interní politiky velmi často nastaveno to, že například odměny nebo prémie jsou poskytovány pouze za určitých podmínek. Pokud podmínky zaměstnanec, v tomto případě žák nesplní, logicky odměny nedostane vůbec. Následkem porušení těchto podmínek je pak ze stipendijního programu firmou odejit.

Výše stipendia studentů středních škol je odvozena podle interních tabulek a odstupňována průměrem známek a studovaným ročníkem. Pro 1. a 2. ročník je výše poskytovaného stipendia rozdělena do tří kategorií a to do 1,5; do 2,0 a do 2,5. Lepší průměr znamená vyšší stipendium, jehož maximální výše je v nižších ročnících

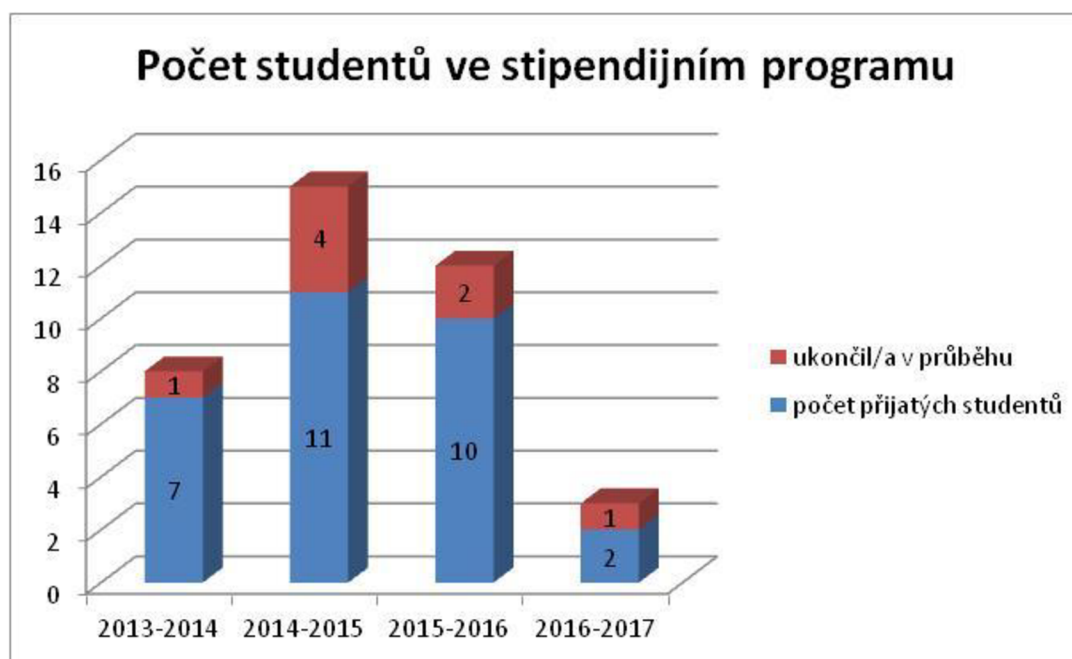
⁵¹ Tamtéž.

⁵² Střední škola technická Přerov, Kourílkova 8 [online]. Copyright © 2016 Střední škola technická, Přerov, Kourílkova 8 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://kourilkova8.cz/>.

3 000 Kč za měsíc. Co se vyšších ročníků studia (3. a 4.) týká, maximální výše stipendia je 4 000 Kč za měsíc. Stipendium je opět poskytováno na základě průměru, absence kázeňských přestupků a neomluvené absence.

Mezi kázeňské přestupky, které znemožňují další setrvávání studentů ve stipendijním programu, patří důtka udělená třídním učitelem, důtka udělená ředitelem školy anebo známka z chování horší než 1. Jelikož celou dobu hovoříme o duálním vzdělávání, tak se samozřejmě berou v potaz rovněž přestupky, kterých se student dopustí během praxe ve firmě. Mezi ně patří hlavně druhá výtka lektora odborného výcviku společnosti Meopta, například za nedodržování pracovní doby, časté pozdní příchody na odborný výcvik a neochotu pracovat na přidělených úkolech.⁵³

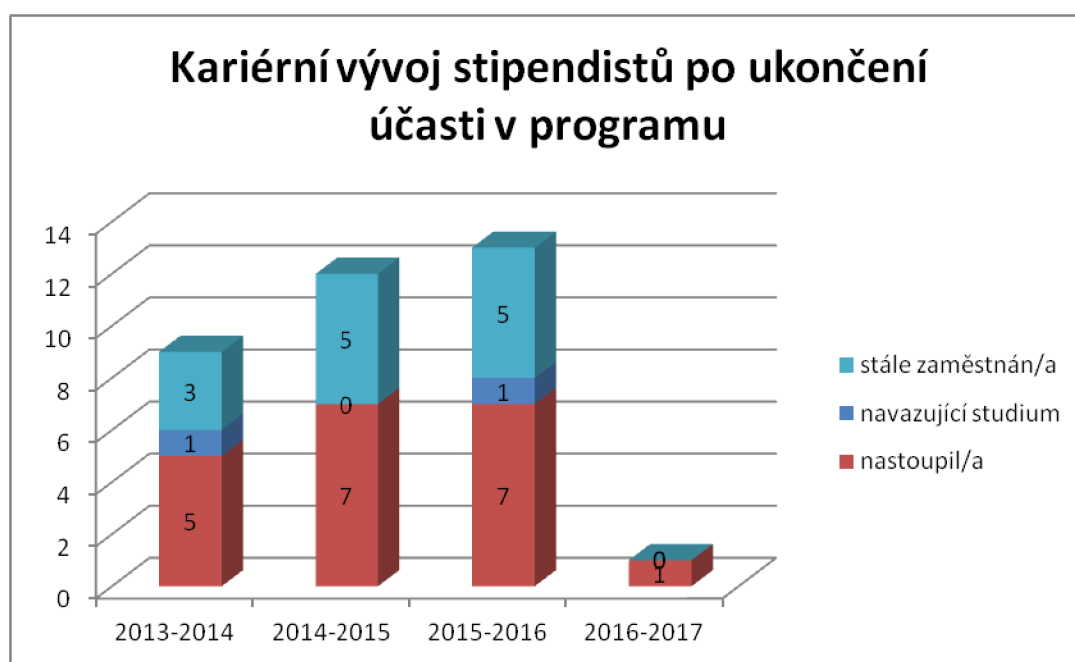
Po úspěšném absolvování stipendijního programu dostává student pracovní smlouvu na dobu neurčitou s úvazkem minimálně na tři roky. Pokud tento úvazek nesplní, vrací poměrnou část stipendia. V praxi to tedy znamená, že firma bere v potaz celkovou částku poskytnutého stipendia a pokud se zaměstnanec, rozhodne odejít za dva roky, vrací firmě zpětně jednu třetinu z celkové výše poskytnutého stipendia.

Graf č. 2 Počty studentů ve stipendijním programu během let 2013-2017; zdroj: data poskytnutá firmou Meopta – optika, s r.o.

⁵³ Metodický pokyn MP6.2-1; Stipendijní programy a praxe, Ing. Zuzana Koláriková, 28. 11. 2017; cit. 15. 3. 2021.

Jak je patrné z grafu, většina studentů, kteří byli součástí stipendijního programu, ho také úspěšně ukončila. Do grafu jsou zahrnuty jak maturitní obory, tak tříleté učební obory SŠT Přerov. Školní rok 2016/2017 byl ale podprůměrný, co se zapojení do stipendijního programu týče. Studenti, kteří v průběhu program opustili, tak učinili z důvodu nesplnění podmínek určených firmou Meopta k čerpání stipendia. Celkový počet uchazečů je dán buď silou populačních ročníků, nižším zájmem o odborné studium či konkurenčními nabídkami. V této oblasti nepochybně existuje široký manévrovací prostor pro návrhy na zlepšení a to především z hlediska atraktivity oboru pro cílovou skupinu. Firma pravidelně pořádá dny otevřených dveří, účastní se tzv. burz práce, kde prezentuje pracovní místa, která jsou k dispozici v rámci stipendijního programu. Někteří studenti se do stipendijního programu dostanou prostřednictvím rodičů, kteří jsou již ve firmě zaměstnáni.

Graf č. 3 Kariérní vývoj stipendistů po ukončení účasti v programu; zdroj: data poskytnutá firmou Meopta – optika s r.o.

Po absolvování maturitní zkoušky anebo získání výučního listu nastoupila do zaměstnaneckého poměru v rozmezí let 2013-2017 většina absolventů. Jak je z grafu patrné, dva studenti se po ukončení studia rozhodli pro navazující studium na vysokých školách a zůstali tak ve stipendijním programu, který firma Meopta poskytuje i studentům vysokých škol. Mezi kooperující subjekty se mimo jiné řadí i Univerzita Palackého v Olomouci. V mé práci je forma spolupráce mezi firmou Meopta

a univerzitami zmíněna pouze velmi okrajově, jelikož je práce zaměřena jiným směrem.

Dalším velice významným ukazatelem, který je z grafu patrný je počet absolventů, kteří zůstali ve firmě zaměstnání a mají tedy v úmyslu dodržet již zmiňovaný tříletý závazek daný inominátní smlouvou. Inominátní smlouva je smlouvou nepojmenovanou, což znamená, že: „*Pro právní vztahy vyplývající z tzv. inominátních smluv je rozhodující obsah smlouvy (vlastního smluvního ujednání), tedy to, jak jsou vymezena vzájemná práva a povinnosti smluvních stran; takto stanovené povinnosti jsou pak pro ně závazné. Pouze za situace, kdy není mezi účastníky v určité otázce smlouveno ničeho, použijí se na závazkový právní vztah vzniklý z nepojmenované smlouvy analogicky ta ustanovení občanského zákoníku, která upravují závazkový právní vztah obsahem a účelem mu nejbližší. Analogie zákona ve smyslu § 491 odst. 2 a § 853 občanského zákoníku je připuštěna jen v tom rozsahu, v jakém smlouva neobsahuje vlastní úpravu.*“⁵⁴ Zaměstnanci, kteří z firmy odešli předčasně ve sledovaném období let 2013-2017, bylo celkem 6, uváděli jako příčinu odchodu nejčastěji finanční důvody. Konkurenční firmy za stejnou práci nabízely lepší platové ohodnocení a někteří z absolventů tomu dali přednost. V tomto kontextu záleží vždy na lidech, někteří absolventi šli tyto obory studovat z důvodu zájmu, který v nich byl od dětství podporován, a někteří podlehli nátlaku ze strany rodičů, kteří je přesvědčovali o vhodnosti oboru. Následně pak zjistili, že tzv. „tvrdá realita“ pracovního procesu ve firmě je jiná a neodpovídá tomu, jaké činnosti nebo lépe řečeno jaký objem práce vykonávali například v rámci praxe. Cítili se firmou podhodnoceni a šli někam, kde si mysleli, že na tom budou lépe, i za cenu toho, že museli firmě Meopta vrátit poměrnou část prospěchového stipendia, které jim bylo vyplaceno v průběhu studia. U dvou uvedených se změnila životní situace a priority, byli tedy nuceni, s firmou rozvázat zaměstnanecký poměr. Z těchto dvou se jedna zaměstnankyně přestěhovala zpět k rodičům, a kvůli dojíždění dala ve firmě výpověď a druhý student skončil, protože daný obor vystudoval pouze kvůli nátlaku rodičů a v době své plnoletosti se rozhodl pro jinou pracovní dráhu.

⁵⁴ Nepojmenované smlouvy | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 05. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/nepojmenovane-smlouvy-55185.html>.

4.5.2 Jaký je přínos systému duálního vzdělávání pro uplatnění absolventů na trhu práce?

Učňovská příprava je sama o sobě definována jako: „*Formální program odborného vzdělávání a přípravy (OVP), který zahrnuje střídání praxe (získávání praktických pracovních zkušeností na pracovišti) a vzdělávání ve škole (období teoretického/praktického vzdělávání ve škole nebo ve středisku odborné přípravy). Po úspěšném ukončení by tento program měl vést k celostátně uznávané kvalifikaci. Mezi zaměstnavatelem a učněm často existuje smluvní vztah a učně dostává za odvedenou práci mzdu. Z důkazů vyplývá, že učni jsou velmi zaměstnatelní. Snáze najdou pracovní místo, udrží si je déle a jsou lépe placeni než jejich vrstevníci, kteří absolvují vzdělávání pouze ve škole.*“⁵⁵

Z uvedené definice plyne, že důležitým přínosem učňovského vzdělávání, které má v tomto kontextu jasné kontury vzdělávání duálního, je výchova odborných pracovníků pro trh práce. Jedním z nejdůležitějších výstupů procesu duálního vzdělávání je předpoklad, že student je od samého začátku ve stipendijním programu podporován ve svém úsilí kvalifikovanými pracovníky z řad zaměstnanců firmy Meopta. Nezanedbatelným motivačním nástrojem je také finanční bonus ve formě stipendia a silné zázemí SŠT Přerov, která studentům předává teoretický podklad sloužící k výkonu jejich povolání. Systém duálního vzdělávání, tak jak je nastaven ve spolupráci těchto dvou subjektů, je navíc začátkem pro ilustraci budoucího pracovního procesu, a to sice v tom smyslu, že v tomto režimu funguje jakási pravidelnost. Dále pak jsou de facto zapovězené kázeňské přestupky a neomluvená absence je brána jako forma kázeňského přestupku, čímž je demonstrováno to, že ani v zaměstnání nejsou podobné excesy tolerovány a mají své následky (opět velmi individuální v závislosti na firmě). Z uvedených premis tedy plyne, že studenti nejsou vzdělávání pouze odborně, ať už ze strany školy anebo podniku ve kterém vykonávají praxi, ale také jsou vedeni k disciplíně, která z nich následně udělá plnohodnotné členy trhu práce.

Z provedené sekundární analýzy dostupných zdrojů poskytnutých firmou Meopta plyne, že největším motorem pro efektivnější aplikaci duálního systému je stipendijní program. Předpoklad vyšší uplatnitelnosti na trhu práce pracuje s hypotézou, dle které lepší hodnocení teoretické výuky ve škole (opět s odkazem nutnosti doložit studijní průměr za určité znalosti), znamená lepší a obsáhlejší znalosti

⁵⁵ Evropská komise, Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2015.

studovaných oborů (viz příloha) SŠT Přerov, z nichž je většina zapojená do stipendijního programu firmy Meopta (ostatní studijní obory kooperují s dalšími firmami v Olomouckém kraji, ale pro potřeby práce to není až tak úplně podstatné protože řešíme pouze konkrétní vztah dvou jmenovaných subjektů). Ze seznamu a studijního plánu oborů je patrné, že jsou odborně zaměřeny a tedy je naprosto liché domnívat se, že praktická stránka je zvládnutelná bez řádného teoretického backgroundu.

Po teoretické stránce má takový model velmi slušnou šanci na úspěch, avšak jak to bývá u většiny dobře vymyšlených konceptů, velmi často chybou bývá lidský faktor. Vycházíme - li z předpokladu, že se ke studiu oboru přihlásí mnohem více lidí, kteří navíc budou mít o tento obor zájem a navíc budou bezpodmínečně schopni dodržovat podmínky, které jsou stanoveny stipendijním programem, následně dodrží závazek daný inominátní smlouvou, a budou pak ve firmě pracovat i po uplynutí tříletého kontraktu. V posledním jmenovaném případě pracujeme s premisou, která říká, že se firma o zaměstnance stará i po nástupu do pracovního procesu, například formou různých zaměstnaneckých benefitů, případně možností firemního ubytování anebo kariérního postupu v rámci firmy a samozřejmě v rámci svého profesního zaměření.

Výše popsaného „ideálního stavu“ se dá dosáhnout pomocí implementace patřičných opatření a metod, jejichž aplikace v praxi výrazně pomůže tento proces zefektivnit. Na tato tvrzení, plynule navazuje další z výzkumných otázek, která se bude zabývat deskripcí efektivněji fungujícího systému v Rakousku, kde jsou podobná opatření již zavedena. Z mnoha různých hledisek nelze v České republice zavést totožný systém, který funguje v Rakousku, je ovšem možné se nechat v tomto směru inspirovat a znovu v České republice plošně aplikovat metody duálního systému vzdělávání.

4.5.3 Jaké další možnosti ke zlepšení má český systém duálního vzdělávání s ohledem na rakouskou alternativu?

Jak jsem již uvedla v předchozí otázce, český systém duálního vzdělávání je momentálně stále v začátcích. Spolupráce SŠT Přerov a firmy Meopta je slibně nastaven a nepochybně může sloužit jako inspirace pro další firmy. Prezentovaný model spolupráce, který mezi těmito dvěma subjekty funguje, je velmi dobře metodicky nastaven, ale k většímu efektu nebo lépe řečeno dosahu na trhu práce existuje široké množství možných změn.

V Rakousku je systém duálního vzdělávání ukotven v zákoně, existuje zde několik typů profesních škol. A co je nejdůležitější, na větší efektivitě systému se podílí stát, respektive jemu podřízená ministerstva, která jsou klíčovými činiteli nápomocnými k efektivitě duálního systému vzdělávání. Jedná se o Federální ministerstvo školství, umění a kultury, které zodpovídá za učební přípravu ve škole a vydává tzv. rámcová kurikula pro profesní školy. Ministerstvo se podílí na polovině nákladů, které vznikají na pedagogy uvedených škol, druhou polovinu nákladů nesou spolkové země. Náklady jsou tedy hrazeny z veřejného rozpočtu.⁵⁶

Profesní školy pak udržují přímý kontakt s učebními firmami v daných regionech, což je v tomto kontextu klíčové a díky komunikaci je možné, aby školy efektivně naplňovaly své poslání. Do firemní části učební přípravy intervnuje druhé zmíněné ministerstvo a to sice Federální ministerstvo ekonomiky, rodiny a mládeže ve spolupráci s Federálním poradním sborem pro záležitosti učňovství. Ministerstvo vydává regulativy pro jednotlivé učební obory a pravidelně restrukturalizuje jejich nabídku. Dalším neméně důležitým orgánem jsou Úřady pro učňovství, které ve spolupráci se zástupci zaměstnanců (u nás se dá přirovnat k odborům), které prověřují firmy, mající zájem o podíl na profesní přípravě a zapojení do systému. Uvedené dva subjekty mají na starost také prověřování kontraktů mezi uční a firmami, poskytují učňům profesní poradenství a organizují učňovské zkoušky.⁵⁷

Za zmínku také stojí, že náklady na profesní přípravu učňů snižují firmám základ daně z příjmů. Uční po dobu vykonávání praxe ve firmě dostávají kapesné, které je hrazeno z veřejného rozpočtu a stát poskytuje další subvence na tvorbu nových učňovských míst. Pro každý obor profesní přípravy je vytvořen učební řád, firemní kurikulum a profesní profil.⁵⁸

Ke zlepšení a zefektivnění funkce systému duálního vzdělávání je nutné celostátně zavést některé změny. Jak jsem již zmínila, v Rakousku se na tomto systému podílí také stát, který poskytuje dotace učitelům odborných předmětů a také dotace na tvorbu učňovských míst. Do tohoto procesu jsou zapojena i některá z ministerstev. Pokud tedy budu vycházet z tématu práce a z případové studie, prvním návrhem na zlepšení je intervence státu. Další z možností jsou nepochybně dotace pro firmy, které pak následně budou moci vytvořit stipendijní programy a do nich zapojit vybrané

⁵⁶ Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Dualni-system-vzdelavani.pdf>

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

studenty. Dalším krokem by mělo být zapojení MŠMT, protože považuji za nezbytnou modifikaci přijímacích zkoušek na technické obory. V tomto bodě jde především o to, aby na technicky a jakkoliv odborně zaměřené studijní obory nastupovali lidé, kteří mají opravdu potenciál a zájem o to sebou zvolené obory dostudovat. Neméně důležitým opatřením je také to, aby se firma o zaměstnance starala i po dokončení stipendijního programu a následném nástupu do pracovního procesu. Vystudovat technicky zaměřený předmět s množstvím požadavků v době kdy se technika posouvá téměř raketovou rychlostí je velmi náročné a zaměstnanci na takových pozicích by měli mít pocit, že jsou za svou práci patřičně ohodnoceni a to právě ve firmě, která jim dala základy toho, co budou pravděpodobně vykonávat větší část svého pracovního života, než celý svůj život. Rozhodně nežijeme v době, kdy lidé po ukončení školní docházky nastoupili do zaměstnání a zůstali v něm do důchodového věku, ale ani není nutné po několika málo měsících či dříve hledat jiné zaměstnání, a opět tak zvyšovat nezaměstnanost. A konečně posledním krokem je nezbytné ukotvení duálního systému vzdělávání v zákoně, tak jako je tomu v Rakousku anebo v dalším efektivně rozvinutém systému duálního vzdělávání v Německu.

4. 6 Shrnutí výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo provedeno formou sekundární analýzy podkladů poskytnutých firmou Meopta. Některá z analyzovaných dat byla zpracována formou grafů, tak aby z nich byl patrný vývoj účastníků stipendijních programů.

Data byla nejprve roztříděna tak, aby z nich bylo možné vyvodit objektivní názor. První kategorií byly metodické pokyny vytvořené firmou Meopta, týkající se podmínek poskytování stipendií a stipendijních programů obecně. Druhou kategorií bylo nalezení optimálního časového hlediska, tak aby bylo možné relevantně zhodnotit postup stipendistův programu. Třetí kategorií byly konkrétní stipendisté, jejichž počty byly následně zformovány do grafu. Mezi faktory, které hrály roli při třídění stipendistů bylo především to, zda stipendijní program dokončili anebo ne a také to, jestli dodrželi závazek vůči firmě, se kterou podepsali inominátní smlouvu.

Důležitost duálního vzdělávání zdůrazňuje například článek, který vyšel už v roce 2012 v Učitelství novinách a Německo v něm doporučuje svůj model duálního vzdělávání, který v zemi efektivně snižuje nezaměstnanost absolventů například oproti jižním zemím kontinentu, kde je až 50 procent z celkového počtu tvoří právě absolventi.

V článku se mimo jiné vyjadřuje i Česko-německá obchodní a průmyslová komora (dále jen ČNOPK). „Podle výkonného člena představenstva (ČNOPK) Bernarda Bauera konkurenceschopnost této země souvisí s kvalitou odborného vzdělávání, kterému chybí kvalitní praktická příprava pod dohledem firem. „Z našeho pohledu příprava absolventů na praxi ve firmách představuje přímou investici do zvýšení konkurenceschopnosti České republiky a zajištění její atraktivity i v budoucnu,“ uvedl B. Bauer. Pokud se ovšem odborné vzdělávání nepromění, pak je podle Bauera ohrožena prosperita Česka jako průmyslové země. „Z mnoha firem zaznívá, že je v České republice stále složitější najít kvalifikované zaměstnance. Mladí lidé se neučí v odvětvích, která jsou zapotřebí. Podle našeho názoru není problém pouze v demografickém vývoji, ale i v nedostatečném zohlednění aktuálních potřeb ekonomiky a malém propojení teoretické výuky s praxí v českém systému odborného vzdělávání,“ konstatoval B. Bauer“⁵⁹

Článek sice zmiňuje ukotvení německého, nikoliv rakouského modelu duálního vzdělávání, který je v práci prezentován, nicméně podstata zůstává naprosto stejná, ačkoliv je článek staršího data.

Duální vzdělávání je diskutovanou záležitostí v mnoha sférách a výjimku netvoří ani Evropská unie, v jejíchž členských státech jsou prováděny různé výzkumy, které poukazují na důležitou roli studentské praxe jako nástroje pro zvýšení zaměstnanosti mladých lidí. Pro ilustraci mohu jmenovat například strategický plán s názvem Evropa 2020, která byla desetiletým plánem na zlepšení situace v členských zemích EU a mimo jiné byla její součástí také politika zaměstnanosti v členských státech EU.

⁵⁹ Učitel'ské noviny. Učitel'ské noviny [online]. Copyright © Copyright 2010 [cit. 27.04.2021]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=6728>.

Závěr

Cílem mé práce bylo především popsat systém duálního vzdělávání v České republice a analyzovat jeho aplikaci na konkrétním příkladu duálního vzdělávání v podmínkách Střední školy technické v Přerově.

V teoretické části práce je vysvětleno to, jak u nás duální vzdělávání funguje, a velmi krátce jsou zmíněny projekty, které se aplikací duálního vzdělávání v minulosti zabývaly. Pro srovnání je v mé práci také popsán model rakouského systému duálního vzdělávání, protože spolu s německou variantou patří k velice efektivním. Výběr tématu a jeho následné zpracování má za úkol sloužit především jako rozšiřující materiál k obsahu, které je v posledních letech v odborných kruzích velmi často diskutován a skloňován. Může též sloužit jako jakási příručka pro školy a také budoucí studenty anebo jejich rodiče, kterým pomůže při volbě budoucího povolání.

Téma práce bylo zpracováno pomocí kvalitativního výzkumu, jehož hlavním nástrojem byla sekundární analýza dat, poskytnutá firmou Meopta - optika,s.r.o. Tato firma spolupracuje v podobném duchu s více školami, ale pro účely mé práce byla vybrána SŠT Přerov. Nejvýraznějším a dle mého názoru zároveň nejvyužitelnějším nástrojem je stipendijní program, který ve spolupráci těchto dvou subjektů funguje.

Na základě komparace se státem, ve kterém má duální systém vzdělávání své pevné místo jak ve sféře školství, tak v legislativě země, byla formulována opatření, která mohou pomoci ke zlepšení situace duálního vzdělávání v České republice. Prezentací a vysvětlením těchto opatření je naplněn i dílčí cíl práce.

Závěrem nutno říci, že duální vzdělávání je perspektivním nástrojem, který má bezpochyby budoucnost. Jeho různými formami se zabývají mnohé instituce a při intervencích na správných místech jako jsou například MŠMT a MPSV, případně státními subvencemi, které poputují menším firmám jako forma pomoci sloužící k tomu, aby byly schopné vytvořit stipendijní programy pro studenty anebo vytvořit speciální pracovní místa pro odborné učitele, kteří by se po navázání spolupráce se školami, byly schopni na odpovídající úrovni, věnovat studentům, kteří u nich praxi budou vykonávat a připravili je na výkon budoucího povolání.

V případě aplikace uvedených opatření má duální vzdělávání šanci ukotvit se ve vzdělávací soustavě, ale především stát se účinným nástrojem v boji proti nezaměstnanosti absolventů. Důkazem přínosu budiž například statistiky nezaměstnanosti

absolventů jednotlivých členských států, kde systém duálního vzdělávání funguje, případně konkrétní model systému duálního vzdělávání fungujícího v již zmiňovaném Rakousku či Německu.

Prezentované téma lze nepochybně dále více zkoumat například formou dotazníků jak pro subjekty vzdělávání, tedy studenty, tak pro pedagogy a firmy. Bez názoru zainteresovaných stran nelze zpracovat a navrhnout fungující postupy procesu duálního vzdělávání.

Seznam použitých zkratek

Školský zákon – Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb.

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

ŠVP – Školní vzdělávací program

RVP – Rámcový vzdělávací program

SŠT Přerov - Střední technická škola Přerov

Meopta- Meopta – optika s.r.o.

ČNOPK- Česko-německá obchodní a průmyslová komora

MPSV- Ministerstvo práce a sociálních věcí

Seznam použité literatury a zdrojů

1. Duální systémy vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání. Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 14.08.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/pospolu/dualni-systemy-vzdelavani>
2. Evropská komise, Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2015
3. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
4. JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.
5. KIRZNER, Israel M. Jak fungují trhy. Praha: Centrum liberálních studií, 1998. ISBN 80-902270-5-8.
6. PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.
7. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
8. PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0872-3.
9. Metodický pokyn MP6.2-1; Stipendijní programy a praxe, Ing. Zuzana Koláříková, 28. 11. 2017; cit. 15. 3. 2021.
10. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. Copyright ©b [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/prumysl/zpracovatelsky-prumysl/2017/2/Priklady-dobre-praxe-v-oblasti-spoluprace-firem-a-skol-v-odbornem-vzdelavani-z-CR-a-zahranici.pdf>.
11. Národní pedagogický institut, dříve Národní ústav pro vzdělávání [online]. Copyright © [cit. 25.08.2020]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_dualni_systemy_FIN.pdf.
12. Nepojmenované smlouvy | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 05. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/nepojmenovane-smlouvy-55185.html> Vláška ČR [online]. Copyright © [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Dualni-system-vzdelavani.pdf>.

13. Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2020 | Infoabsolvent.cz. Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce | Infoabsolvent.cz [online]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-172>
14. Nový model odborného vzdělávání zohledňuje prvky duálních systémů, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 15.12.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/pospolu/kooperativni-model-odborneho-vzdelavani-zohlednuje-prvky>.
15. Projekt Pospolu: Podpora spolupráce škol a firem, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/projekt-pospolu-podpora-spoluprace-skol-a-firem>.
16. Průvodce. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 30.01.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/>.
17. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. [online]. Copyright © 2021 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/>.
18. Střední škola technická Přerov, Kouřilíkova 8 [online]. Copyright © 2016 Střední škola technická, Přerov, Kouřilíkova 8 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: <https://kourilkova8.cz/>.
19. Školský zákon ve znění účinném od 25. 8. 2020, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 29.10.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-25-8-2020>.
20. Učitelské noviny. Učitelské noviny [online]. Copyright © Copyright 2010 [cit. 27.04.2021]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=6728>.
21. URBAN, Jan. Teorie národního hospodářství. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-724-9. Vzdělávací soustava, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 9.9.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>.
22. Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Dualni-system-vzdelavani.pdf>.

23. Vzdělávání a trh práce v krajích ČR, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vzdelavani-a-trh-prace-v-krajich-cr-1>.
24. Vzdělání v učňovském oboru a garance vzdělávání v Rakousku [online]. Copyright © 2020 adoc.pub. All rights reserved. [cit. 29.12.2020]. Dostupné z: <https://adoc.pub/vzdlani-v-uovskem-oboru-a-garance-vzdlani-v-rakousku-lehraus.html>.
25. Vzdělávací soustava, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 9.9.2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>.

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Graf č. 1 Stav zaměstnanosti absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním

Graf č. 2 Počty studentů ve stipendijním programu během let 2013-2017

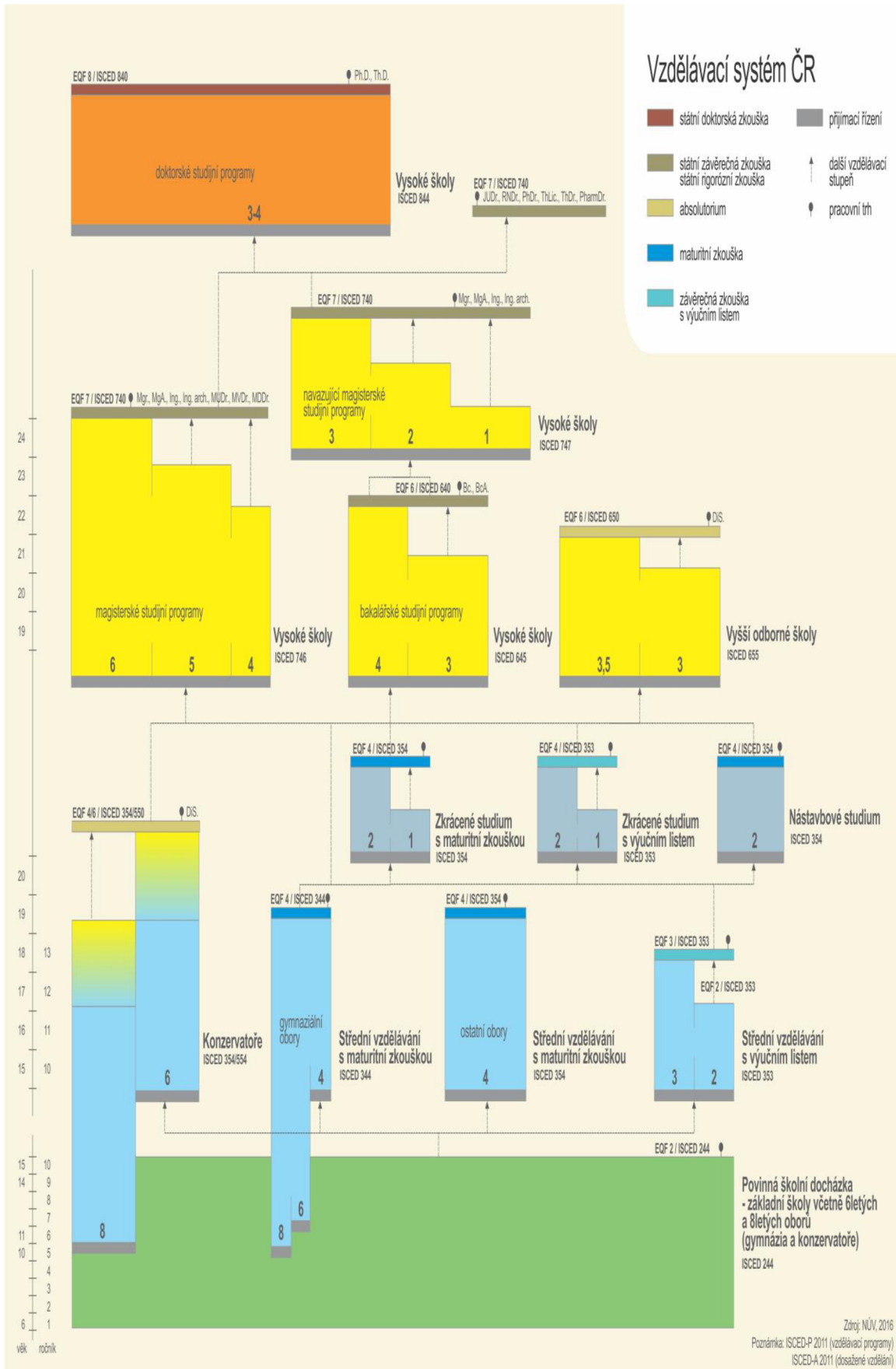
Graf č. 3 Kariérní vývoj stipendistů po ukončení účasti v programu

Seznam příloh

Příloha č. 1 Schéma vzdělávací soustavy ISCED

Příloha č. 2 Studijní obory SŠT Přerov

Příloha č. 1

Příloha č. 2

1 OPTIK RVP: 23-62-L/01

Jedná se o čtyřletý obor, který je zakončený maturitní zkouškou, a v rámci kterého existuje možnost získat jak stipendium od krajského úřadu, tak podnikové stipendium.

Zhruba třetina celé výuky je realizována formou odborného výcviku, především v předmětech jako jsou Technická dokumentace, Optika, Optické technologie nebo Aplikovaná optika se studenti učí navrhovat, zhotovovat, upravovat a opravovat optické a mechanické součásti různých přístrojů, nebo dokonce podle předpisu vyrobit nebo opravit brýle.

V průběhu studia se student profiluje buď do profese optika anebo jako mechanik brýlové či přístrojové optiky.

2 PROGRAMOVÁNÍ, ROBOTIKA A MECHATRONIKA RVP: 26-41-M/01

Jedná se o čtyřletý obor zakončený maturitní zkouškou, jako u předchozího oboru, opět zde existuje možnost stipendia jak od krajského úřadu, tak podnikového. Čtyřletý obor zakončený maturitní zkouškou. Tento obor patří k hi-tech oborům 21. století, a to především díky svému interdisciplinárnímu zaměření. Absolvent je tedy kromě kvalitního všeobecného vzdělání vybaven také rozsáhlým odborným vzděláním.

Mezi studované předměty, které kladou pevné základy budoucímu povolání už v prvním ročníku, patří **Informační a komunikační technologie, Elektrotechnika, Technické kreslení** či **Řízení a regulace**, ve vyšších ročnících pak navazuje specializovanými předměty, mezi které patří **Elektronika, Číslicová technika, Měření a diagnostika**. Dvěma hlavními předměty však zůstávají **Mechatronika a Programování**, které se po praktické stránce studují v odborně vybavených dílnách a učebnách. Pro ilustraci studenti pracují například s 3D technologiemi, profesionálními stavebnicemi robotů, pneumatickými či hydraulickými systémy a průmyslovými softwary CAD/CAM.

Absolventi pak umí **programovat, obsluhovat, instalovat, diagnostikovat, servisovat a především uvést do provozu číslicově řízená zařízení**, což jim umožňuje velmi široké a komplexní uplatnění v technických oborech téměř jakékoliv části průmyslu.

3 MECHATRONIK SEŘIZOVAČ – obsluha CNC, mechatronika; RVP: 23-45-I/01

Jedná se o čtyřletý obor zakončený maturitní zkouškou opět s možností stipendia. Absolvent tohoto oboru je kromě kvalitního všeobecného vzdělání vybaven také praktickým vzděláním, třetina veškeré výuky je totiž realizována formou odborného výcviku. Mezi studované předměty patří například **Technologie, Technická dokumentace, Stroje a zařízení** či **Strojnictví**. Absolventi tedy mají velmi komplexní uplatnění.

Od práce s technickou dokumentací (samozřejmostí je modelování výrobků pomocí počítačového softwaru CAD/CAM), přes obsluhu a servis číslicově řízených strojů, zařízení a linek a tvorbu jejich pracovních programů, přes oblast průmyslové automatizace a robotiky, až po okamžik, kdy je schopný se postavit také ke klasickému kovoobráběcímu stroji typu soustruh, frézka a ručně vyrobit, co je třeba i bez těch nejmodernějších strojů.

4 JEMNÝ MECHANIK – OPTIK RVP: 23-62-H/01

Jedná se o tříletý obor, jehož studium je zakončeno výučním listem, opět je obor dotován možností získání stipendia od krajského úřadu nebo podnikovými stipendii.

Kromě teoretické výuky všeobecných i odborných předmětů jako jsou Technická dokumentace, Optické materiály nebo Technická optika absolvují také kvalitní odborný výcvik, který v tomto případě zaujímá celou polovinu doby jejich studia. Studentům jsou k dispozici moderně vybavené učebny, laboratoře optiky a dílny, jak s klasickými, tak číslicově řízenými stroji. Část výcviku probíhá na pracovištích firem, kde se studenti seznamují s nejmodernější technikou a světovými technologickými postupy.

Po složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu je možné pokračovat v nástavbovém studiu a po dalších dvou letech složit i maturitu.

5 ZÁMEČNÍK RVP: 23-51-H/01

Jedná se o tříletý obor s výučním listem a možností stipendia, v rámci oboru je také zdarma poskytován svářečský kurz. Odbornému výcviku je věnována celá polovina studia a probíhá v odborných dílnách, kde se studenti věnují například ručnímu zpracování kovů, pracují na soustružně, frézárně a CNC strojích. Teoreticky se pak na

výkon povolání připravují v předmětech, jako jsou Technické kreslení, Strojnictví, Technologie anebo v předmětu Stroje a zařízení.

Po složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu **je možné pokračovat v nástavbovém studiu a po dalších dvou letech složit i maturitu.**

6 OBRÁBĚČ KOVŮ RVP: 23-56-H/01

Tříletý obor s výučním listem, s možností stipendia ať už podnikového nebo od krajského úřadu.

Náplní tohoto oboru je jak manuální práce, tak nastavování, obsluha a udržování kovoobráběcích strojů a nástrojů, klasických i číslicově řazených. V rámci teoretických znalostí jsou žáci opět připravováni na výkon budoucího povolání v rámci předmětů, jako jsou **Technické kreslení, Strojnictví, Technologie, Stroje a zařízení**, na praktickou stránku budoucí profese jsou pak připravováni **odborným výcvikem, kterému je věnována celá polovina studia** a probíhá v **dobře vybavených odborných dílnách – ruční opracování kovů, soustružna, frézárna, CNC stroje**. Po složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu **je možné pokračovat v nástavbovém studiu a po dalších dvou letech složit i maturitu.**